

De moord op Taede Wagenaar op de Slingeweg, 'hadden wij Taede die bliksem maar doodgeslagen'.

Toen op 29 november 1860 de veemarkt in Drachten afgelopen was, troffen Remmelt Gerrits de Haan, diens zoon Pieter en Taede Wagenaar elkaar de herberg annex logement 'De Ster' van Sake en Minke de Vries in de Zuiderbuurt (op de plaats van nu Zuiderbuurt 14 en 16). Bij de ontmoeting verweet Pieter dat Taede vroeger een valse eed had afgelegd en dat hij daarvoor opgehangen moest worden. 'Ik zal het hem eens betaald zetten' voegde Pieter eraan toe.

Taede zette met een koe aan een touw om acht uur op huis in Boornbergum aan. Taede had wel gedronken maar hij was niet beschonken, zo verklaarde logementhouder Sake later.

Remmelt en Pieter dronken nog wat en verlieten een half uur later de herberg om met paard en wagen naar huis in Smalle Ee te gaan.

Bij de boerderij van Geeuwke Minderts Mintsma aan de Oude Slingeweg (nu Zuidwende, ongeveer vierhonderd meter van het kruispunt Zuidwende en de Postlaan) trof het drietal elkaar weer. Er ontstond een vechtpartij waarbij Taede door Pieter in elkaar werd geslagen en hem een ernstige hoofdwond werd toegebracht. Remmelt en Pieter zetten hun tocht door, Taede lieten ze bloedend achter.

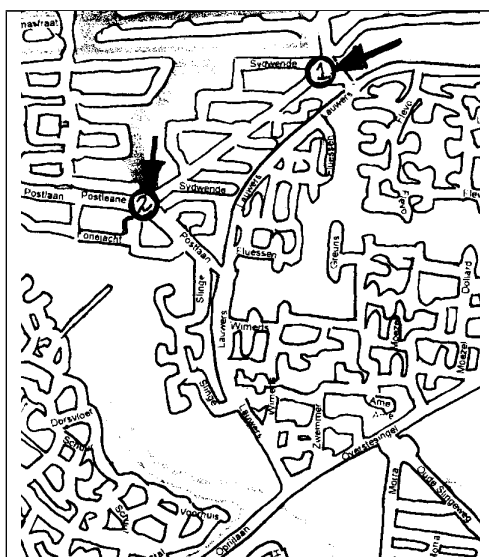
Toen Remmelt en Pieter bij hun huis vlakbij het haventje van Smalle Ee aankwamen, hoorde een schipper Pieter zeggen dat ze Taede beter hadden kunnen doodslaan 'hadden wij die bliksem maar doodgeslagen'. Remmelt was hier tegenin gegaan, hij wilde daar niets van weten.

Twee mannen vonden om tien uur op het voetpad aan het einde van de Postlaan Taede Wagenaar liggend op zijn buik op de grond. Hij was nog in staat om hen te vertellen dat hij half doodgeslagen was. Bij hem stond de koe die op de markt had gekocht. Omdat Taede nogal vaak, vooral na de veemarkt in Drachten, behoorlijk dronken op huis aanging, dachten ze ook nu dat Taede weer eens te veel borreltjes genomen had. Ze hielpen hem overeind, gaven hem het koetouw in de hand. Toen Taede beaamde dat hij het zo verder wel kon redden, vertrokken de twee mannen.

Toen een voorbijganger de twee mannen verderop tegen kwam, hoorde hij dat zij Taede waren tegengekomen die weer eens behoorlijk dronken was. Toen de man op dezelfde plek kwam, vond de man Taede. Hij hielp hem overeind en bracht hem, ondersteunend een eindje op weg. Ondertussen vertelde Taede de man dat hij erg was toegetakeld 'wat ben ik blij, half doodgeslagen bij Geeuwkes door Remmelts Pieter'.

Pas bij de driesprong van de Slingeweg en de Postlaan liet de man Taede liggend in de berm achter. De man had Taede een opgevouwen koedek onder het hoofd gedaan.

De andere morgen werd Taede gevonden; hij leefde niet meer, de koe stond bij het lijk.

1. De plaats waar Taede werd geslagen.
2. De plaats waar Taede werd gevonden.

Pieter de Haan en zijn vader werden gearresteerd. Uit het onderzoek van de politie bleek dat vader Rimmelt, behalve bedreigingen, niets had gedaan. Bij het proces voor het Hof in Leeuwarden waren er verklaringen van 23 getuigen die allen er op wezen dat Pieter de dader was. Hij werd veroordeeld tot een gevangenisstraf van zeven jaar voor moedwillige doodslag.

Taede Jans Wagenaar was een landarbeider en klein boer met één of twee koeien. Hij was afkomstig uit Boornbergum. Hij was geboren in 1811, zijn ouders waren Jan Gaukes Wagenaar en Martje Hendriks Schoor. Het gezin waar hij uit kwam was arm, er waren negen kinderen: Lutske, Rinske, onze Taede, Antje, Iebeltje, Alle, Fettje, Trijntje, Harmen en Jan.

Taede was in 1831 getrouwd met Trijntje Sjoerds van der Woude, ze was een dochter van Sjoerd van der Woude en Antje Jans uit de Knijpe.

Taede en Trijntje kregen maar liefst elf kinderen: Sjoerd, Jan, Antje, Elizabeth, Jan, Antje, Jantje, Antje, Sjuttje, Gaukje en Gauke. Er overleden van de elf kinderen, zes op zeer jonge leeftijd.

Rimmelt Gerrits de Haan werd geboren in 1811 en was een zoon van Gerrit Foppes (de Haan) en Gaaitske Rimmelts (Bos). Ook Rimmelt kwam uit een groot gezin, er waren tien kinderen: Lutske, Rinske, onze Rimmelt, Antje, Iebeltje, Alle, Fettje, Trijntje, Harmen en Jan.

Rimmelt trouwde vier keer. Zijn eerste vrouw was Janke Hendriks Keidel (*1801 †1847) uit Boornbergum. Rimmelt en Janke kregen zeven kinderen, waarvan drie jong overleden. In volgorde waren het Gerrit, Hendrik, Alle, Alle, Alle, Gaaitske en bovengenoemde Pieter.

Vijf maanden na het overlijden van Jantje Keidel hertrouwde Rimmelt met de zuster van Janke, Johanna Keidel (*1803). Na twee jaar huwelijk overleed ook Johanna, ze bleven kinderloos.

Weer vijf maanden later trouwde Rimmelt opnieuw met Trijntje Ates Reitsma (*1814). Vermoedelijk is Trijntje begin 1850 overleden, er waren geen kinderen.

In november 1850 trouwde Rimmelt met Rinske Sietzes Sietzema (*1829 †1881). Het echtpaar kreeg acht kinderen, waarvan er drie levenloos overleden en één op zeer jonge leeftijd. De overgebleven kinderen waren: Antje, Trijntje, Alle en Jan.

Alle de Haan was een halfbroer en vriend van Anne Jager (*1869 †1940), het kleine mannetje uit Smalle Ee. Toen Rimmelt overleed hertrouwde ze met Ate Jager (*1837

†1896). Lytse Anne was een kind van Ate en Trijntje. Lytse Anne trok een paar jaar met Alle de Haan de wereld door voor optreden op kermissen.

Alle de Haan en Anne Jager.

Remmelt was een man van vele beroepen, hij was koopman in roerende en onroerende goederen. Het geld voor de transacties leende hij her en der. Ook was hij in slechte tijden koemelker. In 1852 was hij herbergier in de herberg in Smalle Ee van zijn schoonzoon Fokke Thomas Steenstra die met zijn dochter Gaaitske was getrouwd. In 1860 overleed Fokke; Remmelt kocht de herberg van zijn zuster. Remmelt heeft niet lang het café mogen hebben, hij overleed op 29 augustus 1864; hij was 53 jaar.

Pieter de Haan overleed op 7 maart 1862, hij zat toen pas een jaar in de gevangenis van Leeuwarden.

De Friese dichter Sjouke de Zee heeft over de moord een gedicht geschreven dat luidt:

TEADE HOEKJE

Gean' wy nei Drachten, op 't ein fen Poalsloane
Krekt op it hoekje fen d' Ald Slingerwei,
Dan komt ús stéfêst hwet yn de gedachten:
't Is in âld stoarje fen yndrôv'ge dei
Hwent Tead-Hoekje, dat hat it faek dien,
Dat ús de hierren omhegen binn' gien

Op Drachtster hjerstmerk, al jierren forlyn nou,
Waerd hjir in moart dien op 'n earne boer.
'n Kou bie 'r merkjend forroalle aan 'n kouke
En dêr hwet tabarde sinten fen oer.
Mar om dy snten wier 't krekt om to dwaen,
Teadeboer moast dêr syn libben om jaen.

d' Jouns by him thús waerd men slim ûngemaklik

Hwent hwa `t fen `t merkjen weromkaem; hy net.
Hwer scoeder sitte, yn Drachten bleaun wêze?
Handich teach m' om him to siikjen, to set
Eigen en bûrfolk, `t gyng alles yn `t spier,
Hwet dochs de reden fen `t weibliuwen wier.

Hwa kin hjar kjeltem' en ûntsteltnis biskriuwe
Do't m' op dat hoekje de man einliks foun?
`t Oanroalle kouke stie trou yette by him.
Mar d' âlde boer lei as in lyk tsjin de groun.
Wrede kloer hie hjir in moart gau bigien;
Om in pear sinten dit libben fordien.

Gean' wy nei Drachten, altyd bliuwt dit hoekje
`t Eangjende, núvere, heimige plak.
Wij binn' dêr skrutel en fiele ús by jountiid
By Teade hoekje net op ús gemak.
Sa gyng dit earen en sa giet it nou:
Altyd sjogg' wy dêr âld Teade en syn kou.

De plaats van de moord wordt door ouderen nog altijd het Taede Hoekje genoemd.

Douwe de Graaf